

ВЯРА

Ето – аз дишам,
работя,
живея
и стихове пиша
(тъй както умея).
С живота под вежди
се гледаме строго
и боря се с него,
доколкото мога.

С живота сме в разпра,
но ти не разбирай,
че мразя живота.
Напротив, напротив! –
Дори да умирам,
живота със грубите
лапи челични
аз пак ще обичам!
Аз пак ще обичам!

Да кажем, сега ми окачат
въжето
и питат:
"Как, искаш ли час да живееш?"
Веднага ще кресна:
"Свалете!
Свалете!
По-скоро свалете
въжето, злодеи!"

За него – Живота –
направил бих всичко. –
Летял бих
със пробна машина в небето,
бих влезнал във взривна
ракета, самичък,
бих търсил
в простора
далечна
планета.

Но все пак ще чувствам
приятния гъдел,
да гледам как

горе
небето синее.
Все пак ще чувствам
приятния гъдел,
че още живея,
че още ще бъда.

Но ето, да кажем,
вий вземете, колко? –
пшеничено зърно
от моята вера,
бих ревнол тогава,
бих ревнол от болка
като ранена
в сърцето пантера.

Какво ще остане
от мене тогава? –
Миг след грабежа
ще бъда разнищен.
И още по-ясно,
и още по-право –
миг след грабежа
ще бъда аз нищо.

Може би искате
да я сразите
моята вяра
във дните честити,
моята вяра,
че утре ще бъде
живота по-хубав,
живота по-мъдър?

А как ще шурмувате, моля?
С куршуми?
Не! Неуместно!
Ресто! – Не струва! –
Тя е бронирана
здро в гърдите
и бронебойни патрони
за нея
няма открити!
Няма открити!

ЗАВОД

Завод. Над него облаци от дим.
Народът прост,
животът – тежък, скучен. –
Живот без маска и без грим –
озъбено, свирепо куче.

И трябва да се бориш неуморно,
и трябва да си страшно упорит,
за да изтръгнеш от зъбите
на туй настръхнало,
вбесено псе
парченце хлеб.

Във залите плющят каиши,
трансмисии скрипят
от всеки кът.
И става толкоз душно,
че да дишаш
не би могъл спокойно,
с пълна гръд.

А недалече пролетния вятър
люлее ниви, слънцето блести...
Дърветата опират
във небето,
а сенките –
в заводските стени.
Но как е чуждо
и ненужно тука,
съвсем забравено
това поле!

Една ръка изхвърли на боклука
идилиите с синьото небе.
Защото миг на некаква заблуда,
защото миг с размекнато сърце,
би значело напразно да загубиш
работните си
жилави

ръце.

И този шум
и трясък на машини
ще трябва непременно да крещиш,
да могат думите
разбрано да преминат
пространството, което те дели.
И аз крещях години –
цяла вечност...
Долавях, че и другите крещят –
машините,
завода
и човека
от най-затуления
тъмен кът.

И този крясък стана сплав,
с която
бронирахме живота си така,
че сложиш ли му
прът във колелата –
ще счупиш своята ръка...

И ти, завод, се мъчиш
пак отгоре
да трупаш дим и сажди
пласт след пласт.
Напразно! Ти ни учи да се борим –
ще снемем ние
слънцето при нас.

Завод, притиснал с мъка
толкоз хора
с осаждени от черен труд
лица,
едно сърце във тебе неуморно
пулсира с хиляди сърца.

ПЕСЕН ЗА ЧОВЕКА

Ние спориме
    двама със дама
    на тема:
"Човекът във новото време".
А дамата сонната, знаете –
тропа, нервира се,
    даже проплаква.
Залива ме с кални потоци
    от ропот
и град от словесна
    атака.
– Почакайте – казвам, – почакайте,
    нека... –
Но тя ме прекъсва сърдито:
– Ах, моля, запрете!
    Аз мразя човека.
Не струва той вашта защита.
Аз четох как някой
    насякъл с секира,
насякъл сам брат си, човека.
Измил се,
    на черква отишъл
    подире
и... после му станало леко. –
Смутено потръпнах. И стана ми
тежко.
Но аз
    понакуцвам
    в теория
и рекох полека,
    без злоба,
    човешки,
да пробвам със тази история. –
Тя, случката, станала в село
Могила.
Бащата бил скътал
    пари.
Синът ги подушил,
    вземал ги насила
и после баща си затрил.
Но в месец, или пък
    във седмица само
властта го открила и... съд.
Ала във съдът

    не потупват по рамото,
а го осъждат на смърт.
Отвели тогава злодея
    злосторен,
затворили този субект.
Но във затвора попаднал на хора
и станал
    човек.
Не зная с каква е
    закваса заквасен,
не зная и как е
    замесен,
но своята участ
    от книга по-ясна
му станала с някаква песен.
И после разправял:
    "Брей, как се обърках
и ето ти тебе
    бесило.
Не стига ти хлеба,
    залитнеш
    от мъка
и стъпиш в погрешност на гнило.
И чакаш така като скот
    в скотобойна,
въртиш се, в очите ти – ножа.
Ех, лошо,
    ех, лошо
    светът е устроен!
А може, по-иначе може..."
Тогавя запявал той
своята песен,
запявал я бавно и тихо
Пред него живота
    изплаввал чудесен –
и после
    заспивал
    усмихнат...
Но в коридора
    тихо говорят.
Сетне секунда покой.
Някой полека вратата отворил. –
Хора. Зад тях часовой.
Някой от групата,

плахо и глухо,
казал му:
"Хайде, стани."
Гледали хората
тъпо и кухо
сивите, влажни стени.
Онзи в леглото
разбрал, че живота
е свършен за него,
и в миг
скочил, избърсал потта от челото
и гледал с див поглед
на бик.
Но лека-полека
човека се сетил –
страхът е без полза,
ще мре.
И някак в душата му
станало светло.
– Да тръгнем ли? – казал.
– Добре.
Той тръгнал. След него
те тръгнали също
и чувствали някакъв хлад.
Войникът си казал:
"Веднъж да се свърши...
Загазил си здравата, брат."
Във коридора
тихо говорят.
Мрак се в ъглите таи.
Слезнали после на двора,
а горе
вече зората блести.
Човекът погледнал зората,
в която
се къпела с блясък звезда,
и мислел за своята
тежка,
човешка,
жестока,
безока
съдба.
"Тя – моята – свърши...
Ще висна обесен.
Но белким се свършва

със мен?
Животът ще дойде по-хубав
от песен,
по-хубав от пролетен ден..."
Споменал за песен
и нещо се сетил.
В очите му пламък цъфтял.
Усмихнал се топло, широко и
светло,
отдръпнал се, после запял.
Как мислите, може би
тука се крие
един истеричен комплекс?
Мислете тъй както си щете,
но вие
грешите, приятелко, днес. –
Човекът спокойно, тъй – дума
след дума
и твърдо редил песента.
Онези го гледали
с поглед безумен,
онези го гледали с страх.
Дори и затвора
треперел позорно,
и мрака ударил на бег.
Усмихнати чули звездите отгоре
и викнали:
"Браво, човек!"
Нататък е ясно. Въжето
изкусно
през шията, после
смъртта.
Но там в разкривените,
в сините устни
напирала пак песента.
И тук започва развръзката, значи.
Как мислиш, читателю, ти? –
Тя, бедната дама, започна да плаче,
започна във транс да крещи:
"Ужасно! Ужасно! – Разказвате,
сякаш
като че там сте били!"...
Какъв ти тук ужас?! –
Той пеел човека. –
Това е прекрасно, нали?

СЪН

– Лорй, не спиш ли?
Чуваш ли, Лорй?
"По-тихо! Скрый главата си! Отвън
на педа са от нас, не говори!"
– Лорй, сънувах толкоз хубав сън!...

Почакай... как започваше?... Така...
Войната свършена... Разбираш ме,
нали?
И всичко е във нашата ръка,
нали така, Лорй?

Работех пак в завода. А пък то
уж същия завод, машини същи,
но частите им блеснали – злато!
И ставите им някак по-могъщи.

В завода ти, Лорй, си надзирател
и казваш: "Днеска искам триста
болта!"

"Добре, Лорй, отлично, мой
приятел!"
И двамата се смееме доволни.

А вънка тъй широк е небосвода!...
Блести небето, въздухът блести!
И дишаш, дишаш толкова свободно!
И сам не вярваш, че това си ти. –

Лорй погледна другия в очите
(те бяха толкова детински днес),
усмихна се и каза, уж сърдито:
"Какъв си ти мечтател, Фернандес!"

На изток гаснеха звездите. Мрака
отстъпваше във паника,
без строй.

Сигнал за бой!
Започваше атака...

Писмо

Ти помниш ли
морето и машините
и трюмовете, пълни
с лепкав мрак?
И онзи див копнеж
по Филипините,
по едрите звезди
над Фамагуста?
Ти помниш ли поне един моряк,
нехвърлил жаден взор далече,
там, дето в гаснештата вечер
дъхът на тропика се чувства?
Ти помниш ли как в нас
полека-лека
изстиваха последните надежди
и вярата
в доброто
и в човека,
в романтиката,
в празните
копнежи?

Ти помниш ли как
някак много бързо
ни хванаха в капана на живота?
Опомнихме се.
Късно.
Бяхме вързани жестоко.
Като някакви животни в клетка
светкаха
очите жадно
и търсеха,
и молеха пощада.

А бяхме млади,
бяхме толкоз млади!...
И после... после
някаква омраза
се впиваше дълбоко във сърцата.
Като гангрена,
не, като проказа
тя раснеше,
разкапваше душата,

тя сплиташе жестоките си мрежи
на пустота
и мрачна безнадеждност,
тя пълпеше в кръвта,
тя виеше с закана,
а беше рано, беше много рано...

А там –
високо във небето,
чудно
трептяха пак на чайките крилата.
Небето пак блестеше
като слюда,
простора пак бе син и необятен,
на хоризонта пак полека-лека
се губеха платната
всяка вечер
и мачтите изчезваха далеко,
но ние бяхме ослепели вече.
За мен това е минало – неважно.
Но ний делихме сламения одър
и тебе чувствам нужда да разкажа
как вярвам аз и колко днес съм
бодър.

Това е новото, което ме възпира
да не пробия
своя
слепоочник.

То злобата в сърцето
трансформира
в една борба,
която
днес
клокочи.

И то ще ни повърне Филипините
и едрите звезди
над Фамагуста,

и радостта
помръкнала в сърцето,
и мъртвата ни обич към машините,
и синята безбрежност на морето,
където вятъра на тропика се чувства.

Сега е нощ.
Машината ритмично
припява
и навява топла вера.
Да знаеш ти живота как обичам!
И колко мразя
празните
химери...

За мен е ясно, както че ще съмне –
с главите си ще счупим ледовете.
И слънцето на хоризонта
тъмен,

да, нашто
ярко
слънце
ще просветне.

И нека като пеперуда малка
крилата ми
опърли най-подире.

Не ще проклинам,
няма да се вайкам,
защото все пак, знам,
ще се умира.

Но да умреш, когато
се отърсва

земята
от отровната си
плесен,

когато милионите възкръсват,
това е песен,
да, това е песен!

ИСТОРИЯ

Какво ще ни дадеш, историйо,
от пожълтелите си страници? –
Ний бяхме неизвестни хора
от фабрики и канцеларии,

ний бяхме селяни, които
миришеха на лук и вкиснало,
и под мустаците увиснали
живота псувахме сърдито.

Ще бъдеш ли поне признателна,
че те нахранихме с събития
и те напоихме богато
с кръвта на хиляди убити.

Ще хванеш контурите само,
а вътре, знам, ще бъде празно
и няма никой да разказва
за простата човешка драма.

Поетите ще са улисани
във темпове и във агитки
и нашта мъка ненаписана
сама в пространството ще скита.

Живот ли бе – да го опишеш?
Живот ли бе – да го разровиш?
Разровиш ли го – ще мирише
и ще горчи като отрова.

По синорите сме се раждали,
на завет някъде до тръните,
а майките лежали влажни
и гризли сухите си бърни.

Като мухи сме мрели есен,
жените вили по задушница,
изкарвали плача на песен,
но само бурена ги слушал.

Онез, които сме оставали,
се потехме и под езика,
работехме къде що хванем,
работехме като добитък.

Мъдруваха бащите в къщи:
"Така било е и ще бъде..."
А ние плюехме намръщено
на оглупялата им мъдрост.

Зарязвахме софрите троснато
и търтвахме навън, където
една надежда ни докосваше
със нещо хубаво и светло.

О, как сме чакали напрегнато
в задръстените кафенета!
И късно през нощта си легдохме
с последните комюникета.

О, как се люшкахме в надеждите!...
А тегнеше небето ниско,
свистеше въздуха нажежен...
Не мога повече! Не искам!...

Но в многотомните писания,
под буквите и редовете
ще вика нашето страдание
и ще се зъби неприветно –

защото би ни безпощадно
живота с тежките си лапи
направо по устата гладни,
затуй езика ни е грапав.

И стиховете, дето пишем,
когато краднем от съня си,
парфюмен аромат не дишат,
а са навъсени и къси.

За мъката – не щем награди,
не ще дотегнем и с клишета
на томовете ти грамади,
натрупани през вековете.

Но разкажи със думи прости
на тях – на бъдещите хора,
които ще поемат поста ни,
че ние храбро сме се борили.
КИНО

Отвънка беше шум
и светеха реклами.
В афиша
пишеше:
"Една човешка драма."
Отвънка беше шум
и конника на Крум
се потеше
от стискане
в дланта ми.

И стана тъмно.
В белия квадрат
лъва на "Метро"
сънно се прозина.
И изведнъж – шосе,
след туй гора

и в дъното небе –
просторно, синьо.

И на шосето,
точно на завой,
се срещат две луксозни лимузини.
Това е нашия герой
и нашта героиня.

След удара
излиза джентълмен
и взема във ръцете си чилични
като перце примрялото момиче.

Отваря си очите –
те горят,
премрежват се
и гледат небосвода,
Да видиш ти какво момиче, брат –
като жребица от разплодник!...

В дърветата –
разбира се, славей.
Ръми над тях спокойно синината.
Примамлива и мека зеленей
оттатък шанците
тревата.

Един размазан Джон
целува страстно Грета.
По устните му –
сладостна лига...
С т и г а !

Къде е тъка нашата съдба?
Къде е драмата?
Къде съм аз? Кажете!
В гърдите ни опрян е за стрелба
на времето барутно пистолета.

Та можем ли да любим
и скърбим
с наивната ви лековерност?
Гърдите ни са пълни с дим,
а дробовете ни – с каверни.

Така ли срещаме на път
любимите си
с лимузини? –
Изгрява любовта ни
в труд –
сред дим,
сред сажди
и машини.

И после... Сивия живот,
борба за хлеб,
мечти неясни;
и вечер – тесното легло,
в което неусетно гаснем...

Това е то.
Това е драмата.
Станалото –
е измама.

ПРОЩАЛНО

На жена ми

Понякога ще идвам във съня ти
като нечакан и неискан гостенин.
Не ме оставяй ти отвън на пътя –
вратите не залоствай.

Ще влезна тихо. Кротко ще приседна,
ще вперя поглед в мрака да те видя.
Когато се наситя да те гледам –
ще те целуна и ще си отида.

БОРБАТА Е БЕЗМИЛОСТНО ЖЕСТОКА...

**Борбата е безмилостно жестока.
Борбата както казват, е епична.
Аз паднах. Друг ще ме смени и...**

толкоз.

Какво тук значи някаква си личност?!

**Разстрел, и след разстрела – червеи.
Това е толкоз просто и логично.
Но в бурята ще бъдем пак със тебе,
народе мой, защото те обичахме!**

14 ч. – 23.07.1942 г.